

Od življenjskih zgodb in napetih romanov do slikanic

Branje pod božično jelko Na seznam del slovenskih avtoric in avtorjev, ki so izšla v letošnjem letu, smo uvrstili tako romane kot esejistična dela ter pustolovske knjige za mlajše bralstvo

Robi Šabec

LJUBLJANA Blizajoči se božični in novoletni prazniki so, poleg obdobja sprejemanja (za)rečenih zaobljub, kaj bomo in česa ne bomo počeli v novem letu, tudi priročen čas, ki ga lahko nekoliko lažje posvetimo knjigi oziroma branju.

V resnično bogati beri knjižnih del, ki so izšla pri slovenskih založbah, se marsikdo prav mogoče niti ne znajde najbolje. Vsem takim in nasploh vsem ljubiteljem pisane besede v pomoč smo tudi letos pripravili nabor priporočenih knjižnih del, ki so bila izdana leta 2024 in so jih ustvarili slovenski pisatelji in pisateljice.

Zaradi prostorskih omejitev v ta izbor nismo uvrstili bogate knjige bere Založbe Mladika, Založništva tržaškega tiska in Goriške Mohorjeve družbe, torej ne zato, ker jih ne bi hoteli priporočiti, temveč preprosto zato, ker so bila knjižna dela navedenih založb v našem časopisu podrobno predstavljena, nenezadnje tudi med nedavnim Slovenskim knjižnim sejmom.

Podobno velja tudi za nagrajena dela in številna dela avtorjev našega prostora, izdana pri drugih založbah, saj so ta našim bralcem zagotovo dobro poznana. Ob vsem opisanem smo skušali biti kar se da aktualni, saj marsikateri izmed predstavljenih knjig še diši po svežem tiskarskem črnilu. Spominimo, da je knjiga nadvse lepo darilo in prav lahko najde svoje mesto tudi pod božičnim drevesom.

Od Štajerske do Afrike

Najbolj vneti bralci se zagotovo še spominjajo nedavno izdanega romana *Pesmica*, v katerem Tone Partljič popisuje prigode in nezgode svoje mladosti, ki jih je preživel v tej vasi ob Mariboru. V novem delu z naslovom *Pesniški dvor* (Beletrina, 29 evrov) se ponovno vračamo v čase avtorjeve mladosti, kjer ob reki Pesnici živi mogočna vinogradniška družina Gornik. V tem romanu srečamo Toneta Partljiča v vsej njegovi slavi in pika.

Prav te dni je pri Založbi Fakultete za družbene vede UL izšla monografija *Alpenecho: slovenska narodnozabavna glasba v*

V času obdarovanja si poklonimo trenutke za umirjeno branje slovenske knjige

sodobnih kulturnih, političnih in medijskih kontekstih (Založba FDV, Ljubljana, 20 evrov). Ena od ključnih ugotovitev avtorjev zbornika, ki sta ga uredila Natalija Majsova in Peter Stanković, je, da je »narodnozabavna glasba, ki pogovorno od nekaj velja za ruralen žanr, vse pogostejša v jedru nekaterih urbanih prostorov in praks...« Kritičnemu bralstvu namenimo interdisciplinarno delo, ki bo burilo duhove.

Za vse prave ljubitelje kriminalnega romana predstavlja delo serijskega žanrskega pisca Avgusta Demšarja letošnji najtežje pričakovano knjižno novost. Kriminalni roman *Estonia* (Pivec, 34,90 evra) zaključuje trilogijo pohorske vasice Vodnjaka, ki jo je leta 2020 začela Cerkev, dve leti kasneje nadaljeval Tajkun, letos pa jo je sklenila Estonia, ki bralca z istoimenskim trajektom popelje vse do daljnih Skandinavije.

V delu *Tovarniški aktivist Mežgec* (Marinka Golob Pirč, Kulturni center Maribor, 24 evrov) spremljamo dozorevanje fanta Matica in napredovanje demence dedka Lojza, ki je njegov najpomembnejši moški lik. Ta se ob pomoči Matica odloči, da bo organiziral srečanje vseh nekdanjih sodelavcev: gasilcev nekoč paradnega konja socialističnega gospodarstva – Tovarne avtomobilov Maribor.

Z romanom *Kurja fizika* (Beletrina, 27 evrov) Feri Lainsček zaključuje trilogijo (druga dela sta *Petelinje fajce* in *Kurji*

pastir), v kateri obuja spomine na otroštvo v Prekmurju. V romanu *Kurja fizika* spremljamo otroka v prvih razredih osnovne šole in družinsko gradnjo nove hiše. Delo brez ugovora ponuja pogled v literarni svet, ki ga odlikuje pregovorno značilen avtorjev pripovedni slog, humorna podlaga in poetični jezik. Prepričljivo izpisan roman in virtuosno sklenjena trilogija.

Dnevnik čuvaja (Litra, 24,90 evra) je romaneskna zbirka spominov Esada Babačiča. Predstavlja duhovno nadgradnjo *Balkoncev*, o katerih smo v Primorskem dnevniku že pisali. V novi knjigi nadaljuje z razmišljanjem o usodah odtujenih »balkoncev«. Naslovni lik je čuvaj muzeja, ki si v dnevnik zapisuje vtise ob srečanjih z naključnimi obiskovalci. Svojevrstna, rahlo nostalgična, a iskrička punk proza Esada Babačiča.

Knjiga *Vitomil Zupan ali kako biti jaz* (Matež Kos, LUD Literatura, 19 evrov) je razdeljena na tri dele. Prvi se loteva »zgodnjega Zupana«, zlasti njegovih romanov, ki so nastali konec tridesetih in na začetku štiridesetih let prejšnjega stoletja, drugi se suče okrog *Menueta za kitaro*, v ospredju tretjega dela pa sta Zupanov zaporniški roman *Levitán* in pa *Komedija človeškega tkiva*. Obvezno branje.

Izbris in izbrisani je eden izmed najsrčnejših madežev slovenske novejšje zgodovine in Andraž Rožman je eden izmed tistih avtorjev, ki kot nekdanji novinar dobro ve, da se o prikritih, zamolčanih in aktualnih dogodkih na najbolj neposreden način lahko spregovori zgolj in samo skozi literaturo – *Tega se preprosto ne da izbrisati* (Goga, 27,90 evra).

Dvomovinska lirika (Goga, 24,90 evra) združuje besedila Andreja Rožmana Roze, ki prevprašujejo naš odnos do države, jezika, pravičnosti in dolžnosti. Duhovito in sočno zapisana proza in poezija, ki dvoma v človeštvo ne zaostri, ampak nam celo nariše upajoč in opogumljajoč nasmešek. Teksti so praviloma nastajali v letih 2012 do 2024, na način, kot jih pač zna samo Roza.

Roman *Roža ovijalka* (Kulturni center Maribor, 24 evrov) je

Na knjižnih policah Izbor zaobjema slovenske knjige za vse starosti in okuse

prvenec Mojce Straus Istenič. V njem mlado in naivno Faniko najprej spoznamo v njenem rodnem Mariboru, a nas zgodba kmalu popelje v izgnanstvo v Propuklje ter, po končani vojni, v Ljubljano. Čeprav so spremembe v njeni okolici dramatične, živi intimno družinsko življenje, a se hkrati na način rože ovijalka izvija iz spon patriarhalne kulture.

Afriški dnevnik neke belke (Primus, 25 evrov) je romaneskni prvenec Tine Sovič, ki navkljub nekoliko naivno strukturiranemu pisanju tega poznavalsko nadgradi z domišljeno zastavljeno celostno zgodbo. Tina Sovič je glasbenica, poučuje afriška tolkala in organizira mednarodni projekt Afriqui. Njeno ustvarjanje je povezano predvsem z zahodno Afriko.

Za mlade in najmlajše

Dom (Miš, 31,95 evra) je peti, zadnji del v zgodovinski sagi *Ognjeni trije* Igorja Karlovska, junake zbirke pa smo poprej spoznali že v *Ognjenju plemu*. Napet pustolovski roman se odvija v času naselitve Slovanov na območju današnje Slovenije, pred nastankom Samove plemenske zveze in kneževine Karantanije. Dinamično branje na način, kot se za tovrstno pripasne tudi spodobi.

Za vse mlade ljubitelje stripa, ki jim je blizu akcija, podkrepiljena še z dokumentaristično izkušnjo jamskega reševanja, bo naslednja knjiga kot nalašč. Pred nami je stripovski preseček, ki

temelji na dejanskem reševanju jamarke. Potekalo je v minulemu letu v Vranjedolski jami pri Dolenji vasi blizu Cerknice. Prav o tem podvigu teče beseda in risba v risoromanu Katarine Semer z naslovom *Iz jame* (VigVa-geknjige, 28 evrov).

Tudi pisatelj Sebastijan Pregelj nadaljuje serijo napetih mladinskih zgodb, ki se dogajajo na slovenskem ozemlju. Po *Coprnici pod gradom* in delu *Zmaj nad mestom* nas tokrat v zgodbi *Polkast iz jezera* (Miš, 27,95 evra) popelje na pošastno iskarnje strašnega stvara v okolico Cerknškega jezera. Osrednji protagonisti so trije vitezi, ki obiščejo Bogenšperk, slavni polihistor Valvazor in prvoosebni pripovedovalec oproda Martin.

»Na robu gozda, v vasi Strahomir, je živel medved Tihomir...« s temi besedami se začneja pripovedi *Tihomir iz Strahomirja* (Miš, 29,95 evra), ki ne govori o strašnem in močnem medvedu, temveč o medvedu bojazljivcu. Toda ali je vse tako, kot se zdi na prvi pogled? Slikanico podpisuje Ida Mlakar Črnič, ki je med drugim tudi avtorica slikanic, kot so *Ciper-coperček*, *O kravi*, ki je lajala v luno, in zbirke slikanic o Bibi in Gustiju.

Peter Svetlina je otroški pisatelj z zavidljivo kilometrino, v zadnjih letih verjetno najbolje poznan po seriji knjig o dogodivskih gospoda Feliksa. Tokrat se predstavlja z naborem zgodb z naslovom *Tehtanje domišljije* (Miš, 33,95 evra).

Knjiga je zasnovana kot zbrano delo treh avtorjev in enega zapisovalca in vključuje tako poezijo kot prozo. Nenavadna in z domišljijo naphana knjiga za različne okuse in želje.

»Baba sede v balon, da se pelje v London. V Londonu kupi kis, da se pelje v Pariz. V Parizu kupi papirko, da se pelje v Afriko...« Barbara Hanuš je v slikanici *Baba sede v balon* (Hart, 26,90 evra) motive starih otroških pesmi preoblikovala v sodobne slikopise. Kratka besedila spodbujajo domišljijo in pogovor. Več kot primerno za najmlajše in v skladu s smernicami za dislektike.

Podgana Karla (Pivec, 24,90 evra) se odlično znajde v neredu, ki ga ima v svoji sobi. Dokler nekega dne ne izgubi najljubše punčke Pike. Začenja se naporno delo pospravljanja, povsem mimogrede pa Karli na pamet pade še čisto (ne)običajna ideja... Manica K. Musil je avtorica številnih knjig za najmlajše, v naši rubriki pa smo nazadnje predstavili njeno slikanico *Slon Stane*.

Brez naslednje slikanice in hkrati sklepne knjige v tem izboru preprosto ne gre. V zavetju najlepših posoških gor, med katerimi se vije rajska lepota, bistra zelena Soča, se je rodil deček, ki je imel veliko darov. To je zgodba o pesniku Simonu Gregorčiču, goriškem slavčku (*Goriški slavček*, Mojiceva Bontje, ilustrirala Polona Kossec, Celjska Mohorjeva družba, 21,50 evra).